

BE ON TOP

magazine

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΟ
ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 1ο
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2010

the ART of
BEAUTY

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ!

το μακιγιάζ σε απλά βήματα

ΣΩΣΤΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

ΤΟ Α ΚΑΙ ΤΟ Ω ΤΗΣ
ΓΡΑΜΜΗΣ ΣΑΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΕΤΕ
ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΑΣ;

NAILS&COCTAILS

ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΣΤΗΛΗ
ΜΟΝΑΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΝΙΚΟΛΑ ΤΕΣΛΑ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΤΩΝ ΚΕΡΑΥΝΩΝ

ΑΡΧΑΙΑ ΚΥΜΙΣΑΛΑ

Γράφει ο
Μανόλης Ι. Στεφανάκης,
Επίκουρος Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας και
Νομισματικής,
Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Περίπου 70 χιλιόμετρα νότια από τη Ρόδο, σε μια πυκνά δασωμένη και ημιορεινή περιοχή κείτονται τα κατάλοιπα ενός ελάχιστα γνωστού μέχρι σήμερα αρχαίου Δήμου της Ρόδου, του Δήμου των Κυμισαλέων. Ο Δήμος των Κυμισαλέων, βρισκόταν στη νότια εσχάτια της Καμυρίδος Χώρας και υπαγόταν διοικητικά στην άλλοτε κραταιή Κάμυρο.

Η περιοχή σήμερα, αποκομμένη από το υπόλοιπο νησί από τον επιμήκη και επιβλητικό όγκο του Ακραμίτη, εμπίπτει στα διοικητικά όρια του Δήμου Αταβύρου με τις αρχαιολογικές θέσεις να μοιράζονται στις παράκτιες εκτάσεις των δημοτικών διαμερισμάτων Σιαννών και Μονολίθου.

Η διατήρηση του τοπωνυμίου Κυμισάλα αποτελεί τρανταχτή απόδειξη της συνέχειας που υπήρξε στην περιοχή από την ελληνική αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Η εντοπιότητα του ονόματος επιβεβαιώνεται από τις επιτύμβιες στήλες, που βρέθηκαν στα νεκροταφεία της περιοχής και δίπλα στο όνομα του νεκρού αναφέρουν το εθνικό επίθετο «Κυμισαλεύς». Ο Δήμος των Κυμισαλέων φαίνεται πως κατοικείται αδιάλειπτα τουλάχιστον από τον 7ο αι. π.Χ., μέχρι και την ύστερη αρχαιότητα (4ος-6ος αι. μ.Χ.), όπως μαρτυρούν τα κατά καιρούς αρχαιολογικά ευρήματα.

Η έκταση που καταλαμβάνουν οι αρχαιότητες ξεπερνά τα 10.000 στρέμματα. Ο Δήμος είχε τη δική του ακρόπολη, απαρτιζόταν από τουλάχιστον τρεις οικισμούς (η λεγόμενη «κωμηδόν» κατοίκηση) και είχε μια κεντρική, μεγάλη νεκρόπολη και τουλάχιστον άλλες τρεις μικρότερες περιφερειακές νεκροπόλεις.

Ο λόφος του Αγίου Φωκά, ο οποίος δεσπόζει στην περιοχή φιλοξενεί στην κορυφή του την ακρόπολη των Κυμισαλέων, όπου σήμερα σώζονται εντυπωσιακά τμήματα των τειχών (εικ. 1β), καθώς και τα ερείπια ενός μικρού ελληνιστικού ναού.

Από το λόφο του Αγίου Φωκά ελέγχονταν τουλάχιστον 3 οικισμοί που πρέπει να ανήκαν στο Δήμο των Κυμισαλέων: ο οικισμός στη θέση Βασιλικά, ο οποίος βρίσκεται στην άκρη του λεκανοπεδίου του Βασιλικού, ο οικισμός στη θέση Καμπάνες, στην άκρη του λεκανοπεδίου της Κυμισάλας και ο οικισμός στη Γλυφάδα-Μονοσύρια, πιθανότατα το αρχαίο Μνασύριον που αναφέρει ο Στράβωνας, επίγειο των Κυμισαλέων.

Ο οικισμός στα Βασιλικά είναι και ο πλέον ενδιαφέρων (εικ. 3), καθώς σώζονται κατακριμνησμένα πολλά οικοδομήματά του, διατηρούνται στη θέση τους μεγάλοι αναλλημματικοί τοίχοι, ενώ μπορεί κανείς να διακρίνει υποτυπωδώς και το σχέδιο του οικισμού.

Ο οικισμός στις Καμπάνες, σχεδόν ισομεγέθης με τον οικισμό των Βασιλικών, είναι χαμένος μέσα στην πυκνή βλάστηση του δάσους, που κάνει την πρόσβαση προς αυτόν αλλά και οποιαδήποτε προσπάθεια έρευνας εξαιρετικά δυσχερή. Το μέγεθος του Μνασυρίου δεν μας είναι γνωστό, φαίνεται όμως πως ο οικισμός εκεί άνθησε κατά τους ρωμαϊκούς και παλαιοχριστιανικούς χρόνους. Πιθανότατα λειτούργησε ως λιμάνι των Κυμισαλέων, ίσως και σε στενή σχέση με τον αρχαίο λιμένα της νησίδας Αλιμνιάς.

Δίπλα στους οικισμούς αναπτύσσονται νεκροπόλεις με σημαντικότερη την κεντρική νεκρόπολη που

καταλαμβάνει τους δυτικούς πρόποδες του Αγίου Φωκά και ολόκληρη την ανατολική και βόρεια πλαγιά του λόφου Κυμισάλα. Οι τάφοι είναι κατά κύριο λόγο λαξευμένοι στο βράχο, έχουν ένα προθάλαμο ή δρόμο με σκαλοπάτια και έναν ή δύο ταφικούς θαλάμους (εικ. 2), ενώ δε λείπουν και τα υπέργεια ταφικά μνημεία και οι επιγραφές. Οι μέχρι σήμερα έρευνες στην κεντρική νεκρόπολη της Κυμισάλας έχουν πετύχει να προσδιορίσουν τη χρήση της από τους αρχαίους (7ος αι. π.Χ.) μέχρι και τους ελληνιστικούς χρόνους (3ος-2ος αι. π.Χ.). Ελληνιστικές νεκρόπολεις έχουν εντοπιστεί σε άλλα δύο σημεία της περιοχής, ενώ στα Μονοσύρια, υπάρχει νεκρόπολη παλαιοχριστιανικών χρόνων.

Η μη επαγγελματική αρχαιολογική δραστηριότητα στο χώρο της κεντρικής νεκρόπολης, κατά τον 19ο αι. και η έντονη αρχαιοκαπηλική δραστηριότητα που συνεχίστηκε μέχρι και τα τελευταία χρόνια, έχουν αφαιρέσει τεράστιες ποσότητες τεχνουργημάτων και έχουν καταστρέψει πολλές εκατοντάδες τάφων, στερώντας μας σημαντική γνώση για τον πολιτισμό και την ιστορία του σημαντικού αυτού δήμου της Ροδιακής υπαίθρου.

Από το 2006 στην περιοχή διεξάγεται συστηματική αρχαιολογική έρευνα από το Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου και την ΚΒ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, με σκοπό τον καθαρισμό των υπέργειων μνημείων, τον εντοπισμό περισσότερων αρχαιολογικών θέσεων και μνημείων, την ανασκαφή των σημαντικότερων από αυτά και, μεσοπρόθεσμα, την ανάδειξη του χώρου.

Η περιοχή βέβαια δεν έχει μόνο τεράστιο αρχαιολογικό ενδιαφέρον. Βρίσκεται στην καρδιά της προστατευόμενης ζώνης Ατάβυρος-Ακραμίτης-Αρμενιστής, η οποία έχει ενταχθεί στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Natura 2000, ως Μνημείο της Φύσης, καθώς, πέραν της ιδιαίτερης γεωμορφολογίας, του φυσικού κάλλους και του πυκνού δάσους, συγκεντρώνει μοναδικά οικοσυστήματα κοινού Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.

Αυτό το προτέρημα της περιοχής, σε συνδυασμό με την ανάδειξη των αρχαιολογικών θέσεων και μνημείων, θα μπορούσε να οδηγήσει σύντομα στη δημιουργία ενός μοναδικού αρχαιολογικού-οικολογικού πάρκου, το οποίο θα διασφάλιζε τη φυσιογνωμία του τόπου και θα οδηγούσε την ημειορεινή περιοχή του Δήμου Αταβύρου σε μια αειφορική και βιώσιμη ανάπτυξη.

Η επιτύμβια στήλη της Κυμισάλας (εικ. 1), που ήρθε στο φως κατά τη διάρκεια των Ιταλικών ανασκαφών το 1915, παραμένει μέχρι σήμερα ένα από τα πιο σημαντικά ευρήματα από την περιοχή. Είναι κατασκευασμένη από τοπικό ασβεστόλιθο ανοιχτού γαλανού χρώματος και σώζεται σε ύψος 83 εκ. Το πάνω τμήμα της είναι δισκοειδές και επιστέφεται από ορθογώνιο «άβακα», επάνω στον οποίο στηριζόταν ένα επιπρόσθετο στοιχείο, όπως φανερώνει μια κυκλική κοιλότητα για τη στερέωσή του. Στο δίσκο απεικονίζονται, σε αβαθές εσώγλυφο, έξι πτηνά στη μια πλευρά και εξάφυλλος ρόδακας, στην άλλη. Χρονολογείται μάλλον στον ύστερο 8ο ή τον πρώιμο 7ο αι. π.Χ. Στη θέση «Αλώνια» (εικ. 1α), πεσμένος σχεδόν πάνω στην αρχαία οδό, καθώς είχε λαξευτεί σ' έναν τεράστιο βράχο που έστεκε στο πλάι της για να προκαλεί τον εντυπωσιασμό των περαστικών, ένας μνημειακός τάφος στοιχειώνει σήμερα ανοιχτός τη διάβαση.

Άγνωστος και πολύ μεγάλος αριθμός αγγείων έχουν διοχετευτεί σε μουσεία του εξωτερικού κατά τους περασμένους αιώνες. Ανάμεσά τους, μια απτική ερυθρόμορφη υδρία (εικ. 4) του 4ου αι. π.Χ., στο Βερολίνο (3768), με παράσταση συνάντησης Πάριδος και Ωραίας Ελένης, με προέλευση «Κυμισάλα». Η κύλικα στο Βρετανικό Μουσείο (B380) (εικ. 5), με παράσταση ιππέων και προέλευση «Σιάννα», ανήκει σε μια ιδιαίτερη κατηγορία σχημάτων αγγείων του πρώτου μισού του 6ου αι. π.Χ., που ονομάζονται, από τον τόπο προέλευσής τους κύλικες τύπου... «Σιάννα» (Sianna cups)! Η εξαιρετική κατάσταση διατήρησης των παραπάνω αγγείων ενισχύει την υπόθεση ότι βρέθηκαν τον 19ο αι. σε τάφους, πιθανότατα της νεκρόπολης της Κυμισάλας.

